

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

GAZETECİLİK

HABER YAZMA-1

Ankara, 2013

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. HABER DİLİ VE	3
HABER YAZIMINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN UNSURLAR	3
1.1. Haber Dilinin Temel Unsurları	3
1.1.1. Açıklık	4
1.1.2. Sadelik	4
1.1.3. Kesinlik.....	4
1.2. Haber Fiilleri	5
1.2.1. Uzun Alıntı Fiilleri	5
1.2.2. Kısa Alıntı Fiilleri.....	5
1.2.3. Doğrudan ve Dolaylı Aktarımda Kullanılan Haber Fiilleri	5
1.3. Haber Yazımında Dikkat Edilmesi Gereken Temel Unsurlar.....	9
1.3.1. Haberin Bütünlüğü ve Zaman.....	9
1.3.2. Haberde Fiil Bütünlüğü	9
1.3.3. Haberde Yer, Tarih ve Saatlerin Yazımı	10
1.3.4. Haberde Sayıların ve Unvanların Yazımı	12
1.3.5. Haberde Sıfat Kullanımı	15
UYGULAMA FAALİYETİ	16
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	18
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	20
2. HABERİN YAPISI VE HABER GİRİŞLERİ	20
2.1. Haberin Yapısı	20
2.2. Haber Girişleri	21
2.2.1. Flaş Giriş.....	21
2.2.2. Tek Olaylı Giriş.....	22
2.2.3. Çok Olaylı Giriş.....	22
2.2.4. Alıntılı Giriş.....	22
2.2.5. Yığma Giriş	24
2.2.6. Renkli (Hikâye) Giriş	24
2.2.7. Sorulu Giriş.....	24
2.2.8. 5N 1K Kuralına Göre Girişler	25
UYGULAMA FAALİYETİ	26
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	28
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	30
3. HABERİN GÖVDESİ.....	30
3.1. Haberin Kurgusu	31
3.2. Haberin Protokolü	32
UYGULAMA FAALİYETİ	34
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	36
ÖĞRENME FAALİYETİ-4	38
4. HABER BAŞLIKLARI.....	38
4.1. Üst Başlık.....	39
4.2. Ana Başlık.....	39
4.3. Alt Başlık	40

4.4. Spot Başlık	40
4.5. Ara Başlık	40
UYGULAMA FAALİYETİ	42
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	44
MODÜL DEĞERLENDİRME	46
CEVAP ANAHTARLARI	48
KAYNAKÇA	50

AÇIKLAMALAR

ALAN	Gazetecilik
DAL / MESLEK	Yazılı Basın Muhabirliği
MODÜLÜN ADI	Haber Yazma-1
MODÜLÜN TANIMI	Haberin yapısal özelliklerinin, haber yazımında dikkat edilmesi gereken kurallarla, haber imlasının, haber girişi, başlığı ve gövdesinin yazımına ilişkin tekniklerin, türlerinin, haber kurgusunun örneklerle verildiği öğrenim materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Haber Toplama-1 modülünü almış olmak
YETERLİK	Haber yazmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile gerekli ortam sağlandığında, haber dilinin kurallarını çözümleyerek açık, sade ve anlaşılır haber yazabileceksiniz. Amaçlar 1. Haber dilinin kurallarını çözümleyebileceksiniz. 2. Haber girişi yazabileceksiniz. 3. Haberin gövdesini, yazabileceksiniz. 4. Habere başlık yazabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Atölye ortamı, çalışma ortamı, kütüphane, bilgi teknolojileri ortamı veya grupla birlikte çalışabileceğiniz tüm ortamlar Donanım: Bilgisayar, CD, broşür, resimler, tepegöz, DVD, VCD, projeksiyon, kitaplar, sınıf kütüphanesi, gazete ve dergiler vb.
ÖLÇME VE DEĞERLERDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma, eşleştirme vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Gazetecinin görevi, olay ve olguları gerçeğe en yakın bir biçimde kurgulayarak başka bir deyişle haberleştirerek kamuoyunu aydınlatmaktır. Bunu yaparken de haber toplama teknikleriyle elde edilen bilgilerin haber hâline getirilmesi süreci, özel bir önem taşımaktadır. Haber, okurun en rahat anlayacağı biçimde açık ve net yazılmalıdır. Bir haberin yazımı ister sözlü ister yazılı basında olsun belirli kurallara bağlıdır. Her haberde mutlaka bulunması gereken unsurlar vardır. Haber, bu unsurlar göz önünde bulundurularak belirli bazı teknikler doğrultusunda yazılmaktadır.

Haber yazma teknikleri, haberin içeriğine, haberi verecek kitle iletişim aracının özelliklerine, okuyucuların istek ve beklentilerine, haberi yazan muhabirin ya da editörün tercihlerine göre belirlenmektedir. Hedef kitlenin ilgisini çekecek, toplumu doğru biçimde bilgilendirecek ve her şeyden önce kamu yararını gözetecek bir habercilik anlayışı çerçevesinde haber yazmak, konuyla ilgili yeterliliklerin kazanılmasına bağlıdır. Bunun için yazılı ve sözlü anlatım kurallarıyla haber dilinin özellikleri, siz gençler tarafından iyi bilinmeli ve doğru biçimde uygulanmalıdır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Haber dilinin kurallarını çözümleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Haberde sadelik, açıklık ve kesinlik kavramlarının ne anlama geldiğini araştırınız.
- Uzun alıntı ve kısa alıntı fiillerinin kullanıldığı gazete haberleriyle ilgili örnekler tespit ediniz.
- Gazete ve dergi haberlerini, fiillerine göre inceleyip en çok kullanılan fiilleri tespit ediniz.
- Sınıfta arkadaşlarınızla birlikte aynı konu ve olayları, değişik fiillerle haberleştiren gazeteleri inceleyip habere en uygun yazımın hangisi olduğunu tartışınız.
- Haberde sıfatların nasıl kullanıldığını araştırıp bulduğunuz örnekleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. HABER DİLİ VE HABER YAZIMINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN UNSURLAR

1.1. Haber Dilinin Temel Unsurları

Açıklık, sadelik, kesinlik haber dilinin temel unsurlarıdır. Haber metninde bu unsurlar dikkate alınmalıdır.

1.1.1. Açıklık

Haber metninde açıklık; belli bir olayı, konuyu, fikri anlaşılır duruma getirmektir. Metnin anlamının kolay ve anlaşılır olması durumudur. Bunun için haberde aktarılanlar, verilenler anlam belirsizliği yaratmamalıdır. Bu da kullanılan ifadelerin kesin ve net olması, kuşkuya yer bırakmamasıyla sağlanır. Açıklığı sağlamak için hem cümleler hem paragraflar kısa olmalıdır. Ayrıca karmaşık sözcüklerden, terimlerden, çok kullanılmayan ve bilinmeyen deyimlerden, yabancı sözcüklerden, argo sözcüklerden uzak durulmalıdır. Özellikle tek fikir içeren basit fiillerden oluşmuş kısa cümleler kullanılmalıdır.

1.1.2. Sadelik

Haberde sadelikle anlatılmak istenilen, her cümlenin kolay anlaşılır olmasıdır. Yazılan metinde anlatılanı okuyucu hemen kavrayabilmelidir. Eğer okuyucu, “Bununla acaba ne demek istemişler?” diye düşünüyorsa hem haberi kavrayamamış olur hem de habere olan ilgisi azalır ve haberi okumaktan vazgeçer. Sadelik; süsten, gösterişten, sözcük oyunlarından ve çoklu çağrışımlardan uzak durarak haberin yazılması ve haberi oluşturan olay, bilgi ve duyguların aktarılmasıdır.

Sadeligi sağlamak için okuyucuya neyi vermek istediğimizi öncelikle düşünmeliyiz. Haberle ilgili hangi unsurların üzerinde durulacaksa sözü uzatmadan olayın özü yansıtılmalıdır. Bu da haberi belli bir mantık çerçevesi içine oturtmak demektir. Bu nedenle haber metni ayrıntıya boğulmamalı, detaycı bir yaklaşım izlenerek asıl konudan uzaklaşılmalıdır. Bunu sağlamanın en basit yoluysa gereksiz sözcüklerden uzak durulmasıdır.

1.1.3. Kesinlik

Haberi oluşturan bilgilerin doğrulunun araştırılması ve haber metninde bunların, kesin bir dille ifade edilmesidir. Kesinliğin sağlanması, her şeyden önce haberin yazılmasından önceki süreçle ilgilidir. Bu da haberi yazarken işi aceleye getirmemek ve haberle ilgili gerekli araştırmayı yapmak anlamına gelir. Her yayın kuruluşu, haberi öncelikli olarak vermek ister ancak kesinliği sağlanmamış bilgilerin, başka bir deyişle olasılıkların haberde kullanılması ve bunların sonradan yanlış olduğunun ortaya çıkması, okuyucunun yanlış bilgilenmesine dolayısıyla da haber kurumuna güveninin azalmasına yol açar. Bu olumsuz sonuçtan kaçınmak için haber, öncelikle kesinliği sağlanmış bilgiler üzerine kurulmalı, kesinleşmemiş bilgilere haberde mümkün olduğunca yer verilmemeli, kişisel yorumlardan ve söylentilerden uzak durulmalıdır.

Kesinliği sağlamanın bir başka yolu da gereksiz tekrarlardan, bölük pörçük ve gelişigüzel ifadelerden kaçınmaktır. Haberin üçünü şahıs ağzından yazılması da kesinliği sağlayan etmenlerden biridir.

Kesin bilgiler üzerine kurulmuş bir haberin, okuyucu üzerindeki ikna etme ve inandırma etkisi daha yüksek olduğundan haberde kesinliğin sağlanması çok önemlidir.

1.2. Haber Fiilleri

1.2.1. Uzun Alıntı Fiilleri

Habere konu olan kişilerin yaptıkları konuşmalardan ya da haberle ilgili belgelerden yapılan alıntılarının belirtildiği fiillerdir. Bu fiiller, haberde geçen alıntılarının 3-4 cümleden uzun olduğu durumlarda kullanılır.

1.2.2. Kısa Alıntı Fiilleri

Habere konu olan kişilerin yaptıkları konuşmalardan ya da haberle ilgili belgelerden yapılan alıntılarının belirtildiği fiillerdir. Bu fiiller, haberde geçen alıntılarının 2-3 cümleyle sınırlı olduğu durumlarda kullanılır.

1.2.3. Doğrudan ve Dolaylı Aktarımda Kullanılan Haber Fiilleri

Haber dilinde, eylem ve söylem bildiren pek çok fiil kullanılmaktadır. Bunlara haber fiilleri denilir. Haber fiilleri, doğrudan aktarım ve dolaylı aktarım fiilleri olarak iki grupta ele alınabilir. Haber metnini yazarken fiillerinin kullanımını açısından çeşitlilik izlemek, her zaman için haberin monotonluğunu kıran bir yaklaşımdır. Haber yazımında bazı fiiller, haber dili açısından diğerlerinden daha fazla kullanılmaktadır. Doğrudan anlatımda sıkça kullanılan fiiller şunlardır: “açıklamak”, “demek”, “söylemek”, “belirtmek”, “diye konuşmak”, “ileri sürmek”, “vurgulamak”, “şöyle konuşmak”, “anlatmak”. Dolaylı anlatımda ise; “belirtilmek”, “açıklanmak”, “bildirilmek”, “önerisinde bulunulmak”, “ileri sürülmek” fiillerinin kullanımını yaygındır.

YOĞUN BAKIMDAN ÇIKAN TATLİSES İLK KEZ KONUŞTU

Süperim süper

14 MARTTA silahlı saldırıda ölümden dönen ünlü türkücü İbrahim Tatlıses yoğun bakımdan çıkarıldı. Normal odaya alınan ünlü türkücü ilk kez sevenlerine seslendi: Süperim, süper. Sevenlerim duasını eksik etmesin.

TATLİSES'İN beyin ameliyatını yapan Prof. Elmacı “Hayati riski kalmadı. İkinci ameliyat gerekebilir ama şarkı söylemesine tıbbi bir engel yok. Önümüzdeki günlerde yürüme egzersizlerine başlanacak” diye konuştu. » 21

Fotoğraf 1.1: Kişi haberlerinde dolaylı aktarım fiillerinin daha çok tercih edilmesi

Doğrudan Aktarımda Kullanılan Haber Fiilleri

<ul style="list-style-type: none">➤ Açıklamak➤ Açıklama yapmak➤ Anlatmak➤ Belirtmek➤ Bildirmek➤ Bilgi vermek➤ Cevabını (karşılığını) vermek➤ Cevaplandırmak, yanıtlamak, şekilde yanıtlamak➤ Değınmek➤ Demek➤ Dile getirmek➤ Dinlemek➤ Diye konuşmak➤ Diye sormak, soru yöneltmek➤ Duyurmak➤ Eleştirmek➤ Hatırlatmak➤ İddia etmek➤ İleri sürmek➤ İfade etmek➤ İfadesini kullanmak➤ İşaret etmek➤ Kaydetmek	<ul style="list-style-type: none">➤ Konuşmak➤ Konuşmasını şöyle tamamlamak➤ Nitelendirmek➤ Savunmak➤ Sıralamak➤ Sorusunu yanıtlamak➤ Söylemek➤ Sözlerine eklemek➤ Sözlerini şöyle sürdürmek➤ Suçlamak➤ Şeklinde değerlendirmek➤ Şöyle demek➤ Şöyle konuşmak➤ Şu görüşlere yer vermek➤ Şunları ifade etmek➤ Şunları kaydetmek➤ Tepkilere yol açmak➤ Tepkiyle karşılamak➤ Uyararak➤ Üzerinde durmak➤ Vurgulamak➤ Yazmak, şunları yazmak➤ Yorumlamak, yorumuna yer vermek
--	--

Ankara Valiliği yoğun kar yağışı nedeniyle okulların hafta sonuna kadar tatil edildiğini **açıkladı**.

Cumhurbaşkanı, Türkiye'nin bugün her bakımdan itibarı artan ve takdir edilen bir ülke olduğunu **söyledi**.

Bağımsız gözlemciler, Ukrayna'daki seçimler sonucunda hiçbir partinin tek başına iktidara gelemeyeceğini **belirttiler**.

Sağlık Bakanı, kadına karşı şiddetin önlenmesi için toplumsal kararlılık gerektiğini **belirterek** "Onlar arkalarında bir politik kararlılığı, bir toplumsal kararlılığı, arkalarında bir kuvvetin olduğunu gördükleri zaman bireysel kararlılıkları da artacaktır." **dedi**.

İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesinden Prof. Dr.; Japonya'da Fukuşima Nükleer Santrali'nden gökyüzüne yayılan radyasyonun İstanbul'da veya Türkiye'nin herhangi bir yerinde bir sorun teşkil etmediğini **söyledi**.

Dışişleri Bakanı, basın kurumlarının da kamu diplomasisinin önemli unsurlarından biri olduğunu **kaydetti**.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Değişim Liderleri Zirvesi'nin "Yeni Bir Bakış Açısı ile Kalkınma" oturumunda yaptığı konuşmada, enerjinin; kalkınmışlığın, büyümenin, somut sonuç odaklı getirilerin en fazla hissedildiği alanlardan biri olduğunu **vurguladı**.

Türkiye'nin hangi siyasi görüşten olursa olsun sahiplenilmesi gereken değerleri olduğunu vurgulayan 9. Cumhurbaşkanı, "Siyasi iktidar bu değerlere sahip olmadığı zaman halkla sürtüşmeye girer ve vadesi dolar." **diye konuştu**.

Enerji faturasında yaşanan bu büyüme, geçen yıl 21 milyar dolar olan enerji ithalatının bu yıl 30 milyar doları aşabileceğine de **işaret etti**.

Amerikan Merkez Bankası FED'in faiz artışı konusunda temkinli davranarak artışa ara vermesi hâlinde doların gerilemeyi sürdüreceğini belirten Mobius, parite tahmininde bulunmak için uygun zaman olmadığını **kaydetti**.

....., **sözlerini şöyle tamamladı**: "Avrupa ile kıyaslandığında yüzde 3-5, iyi büyüme rakamları. Bizim de artık düşük ama istikrarlı büyüme rakamlarına alışmamız lazım. Sadece otomotiv değil her sektör için geçerli."

Bugüne kadar forma giydiği maçlarda iyi performanslar sergileyen Topal, La Liga'nın 10. haftasında deplasmanda oynadıkları Sevilla maçının 24. dakikasında gördüğü kırmızı kartın haksız olduğunu **ifade etti**.

Sanık A. A., eşini kasten öldürdüğü suçlamasını kabul etmeyerek olayın kaza sonucu meydana geldiğini **söyledi**.

....., Visa aracılığıyla gerçekleşen yıllık işlem hacminin, 32 milyar euronun üzerinde olduğunu, Türkiye'de 2005 Kasım itibarıyla 36 milyon adet Visa markalı kart ve bir milyona yakın kabul noktası bulunduğunu da **sözlerine ekledi**.

Sağlık konusunda hizmetlerin bitmeyeceğini söyleyen Başbakan, **şöyle konuştu**: "Sağlıkta, bu hastaneler birleşmez dediler. Birleşti. Hastanelerimizde; SSK'da doluluk yüzde 130, Sağlık Bakanlığına ait hastanelerde yüzde 65 doluluk var."

Merkez Bankasının raporunda **şu görüşlere yer verildi**:

"2006 ve 2007 yıllarında yüzde 5 ve yüzde 4 gibi düşük enflasyon oranlarının hedeflendiği dikkate alınırsa bu konunun önemi, hedefe ulaşabilirlik açısından daha da artmaktadır."

Dolaylı Aktarım Fiilleri

<ul style="list-style-type: none">➤ Açıklanmak➤ Belirtilmek➤ Bildirilmek➤ Bilgi verilmek➤ Dikkati çekilmek➤ Eleştirilmek➤ İfade edilmek➤ İfadesi kullanılmak➤ İleri sürülmek	<ul style="list-style-type: none">➤ İsteğinde bulunulmak➤ Kaydedilmek➤ Öğrenilmek➤ Önerisinde bulunmak➤ Şöyle denilmek➤ Şu görüşlere yer verilmek➤ Şunlar ifade edilmek➤ Uyarısında bulunulmak➤ Üzerinde durulmak
--	---

TBMM Üstün Hizmet Ödülleri **açıklandı.**

Restorasyon kapsamında yaklaşık 20 milyon dolarlık yatırım gerçekleştirdiği belirtilen Capitol Alışveriş Merkezinin, dekorasyonunda huzurlu ve zevkli alışveriş konseptlerini birleştirdiği **açıklandı.**

Lübnan’da, Başbakan Saad Hariri hükümetinin düşmesi için Hizbullah Bakanlarının ve siyasi müttefiklerinin istifa edeceği **belirtili.**

“Obesity” adlı Amerikan dergisinde yayımlanan araştırmaya göre uykusuzluğun çocuklarda obezite riskini artırdığı **bildirildi.**

Uluslararası Kar Film Festivali'nde bu yılki yarışmayı kazanan filmler **açıklandı .**

S.Ç.’nin son bir yılda 45 ayrı hırsızlık suçundan gözaltına alındığı ve her defasında yaşı küçük olduğu için serbest bırakıldığı **öğrenildi.**

Çin’in BM nezdinde Büyükelçisi Wang Guangya, İran’ı uranyum zenginleştirme faaliyetlerini durdurmaya ikna etmek için BM Güvenlik Konseyi’nden karar çıkmasının, “tehlikeli olabileceği” **uyarısında bulundu.**

1.3. Haber Yazımında Dikkat Edilmesi Gereken Temel Unsurlar

1.3.1. Haberin Bütünlüğü ve Zaman

Haber dili, “hikâye etme” esasına dayalıdır. Bu nedenle günümüz gazeteciliğinde haberin zamanı, di’li geçmiş zamandır. Yalnız ülkemizde değil, başta Batı basını olmak üzere bütün dünyada aynı anlatım tercih edilmektedir. Örneğin “Okullar bugün açılmıştır.” ifadesi yerine “Okullar bugün açıldı.” anlatımı kullanılmaktadır. Haberde di’li geçmiş zamandan sonra, en çok kullanılan zamanlar şimdiki zaman ve gelecek zamandır. Haberin içeriğine, haberde yer alan olayların devam edip etmeyeceğine ve bazı başka koşullara göre haberde diğer zaman kiplerine de yer verilebilir.

Devam edecek olaylarda anlatım dili, genellikle şimdiki zamanlı olmalıdır:

“Polis zanlıları arıyor.”

“Türkiye Büyük Millet Meclisinde, Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı ile ilgili görüşmeler sürüyor.” gibi.

Haber oluşturan olay ya da olaylar devam edecekse ya da gelecek zamanda oluşacaksa, o zaman haberde anlatım di’li, gelecek zaman olmalıdır.

“Kış Olimpiyatları, 5 Mart Pazartesi günü yapılacak kapanış töreniyle sona erecek.”

1.3.2. Haberde Fiil Bütünlüğü

Haberde temel olarak dili geçmiş, şimdiki zaman ve gelecek zaman kullanılır. Bununla birlikte haberin içeriğine ve haberde yer alan olayların durumlarına göre farklı zaman ekleri de kullanılmaktadır. Ancak haberde yer alan cümlelerde geçen fiiller bütünlük açısından birbirini tamamlamalıdır. Örneğin hem di’li geçmiş zaman hem de şimdiki zaman aynı cümle içinde kullanılmamalıdır. Ayrıca bazı istisnalar dışında haber metninin

bütününde de fiil bütünlüğüne dikkat etmek gerekmektedir. Dili geçmiş zamanla başlayan bir haber metni miş'li geçmiş zamanla devam ederse anlatımda bütünlük ögesi bozulmuş olur. Haber yazılırken haberde fiil bütünlüğü mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

1.3.3. Haberde Yer, Tarih ve Saatlerin Yazımı

1.3.3.1. Haberde Yer İsimlerinin Doğru Yazılması

Haberi yazan gazetecinin temel sorumluluğu, haberde doğruluğu sağlamaktır. Bu da aslında haberde kesinlik, sadelik ve açıklığın sağlanmasıyla ilgilidir. Özellikle habere ilişkin temel bilgilerin kesin biçimde haberde yer alması gerekmektedir. Haberle ilgili bilgiler içinde en önemli olanlardan biri, olayın geçtiği yerdir.

Olay yeri haberle ilgili olarak “nerede” sorusunun cevabıdır. Birçok haberde haberi oluşturan olayların geçtiği, ortaya çıktığı bir veya birkaç yer vardır. Bu yer resmî nitelikli bir bina olabileceği gibi bir şehir meydanı, bir sokak, cadde, bir alışveriş merkezi, bir eğlence mekânı, bir şehrin kendisi, bir bölge, bir veya birkaç ülke, açık deniz, hatta uzay boşluğu olabilir.

Okuyucu için olayın geçtiği yerin haberde doğru bir biçimde verilmesi her zaman çok önemlidir çünkü okuyucu başta kendi yaşadığı yer olmak üzere yakın çevrede ve giderek bütün dünyada olan biten olaylara karşı belli bir ilgi ve merak duyar. Haberde olayla ilgili yer bilgilerinin doğru biçimde verilmemesi, okuyucuda haber kurumuna karşı güvensizlik yaratır. Ayrıca olayın geçtiği veya geçeceği yerin yanlış yazılması, başka hatalara, karmaşaya ve bazen gereksiz paniğe yol açabilir. Bu nedenle hem haberi yazan gazeteci, hem de diğer sorumlular olayla ilgili yer isimlerinin doğru bir biçimde yazılmış olup olmadığını kontrol etmeden, haberi yayımlamamalıdır. Az bilinen ya da yabancı isimli yerleri yazarken sözlükler, haritalar ve *İnternet* gibi kaynaklar kullanarak yer isimlerini doğru biçimde yazılmalıdır.

1.3.3.2. Haberde Tarihlerin Doğru Yazılması

Haberde kesinliği ve doğruluğu sağlayabilmek için dikkat edilmesi gereken kurallardan biri de haberde geçen tarihlerin doğru yazılmasıdır. Haberin tarihi “Ne zaman?” sorusu ve zamanlılık ilkesiyle ilgilidir. Haberde tarihin doğru yazılmasını sağlamak, her şeyden önce haberle ilgili araştırmanın yapılması ve elde edilen bilgilerin doğruluğunun sağlanmasıyla mümkündür. Bunun yanı sıra, haberde kullanılan tarihlerin doğru yazımıyla ilgili belli kurallara dikkat etmek gerekir.

- Haberde kullanılan tarih, bulunan yıl içindeyse yıl rakamı haberde yer almaz:

1 Mayıs Perşembe günü

3 Ekim'de

- Haberde kullanılan tarih başka bir yıl içindeyse yıl rakamı verilmelidir:

10 Ocak 1996 tarihinde

17 Eylül 2005 tarihli

17 Eylül 2005 günü

1981 Eylül ayı...

- Önlerinde rakam bulunan ay ve gün adları, özel ad konumunda olduklarından büyük harfle yazılır:

15 Ocak Cuma

29 Ekim Pazartesi

- Önlerinde rakam bulunmamasına rağmen, belirli bir gün ve ayı bildiren gün ve ay adları da büyük harfle yazılır:

Geçtiğimiz Haziran ayında,

Önümüzdeki Çarşamba günü...

- Belirli bir gün bildirmeyen gün ve ay adları küçük harfle yazılır:

Başbakan her cuma günü, Cumhurbaşkanı ile haftalık olağan görüşmesi için Köşk'e çıkar.

Okullar haziran ayında tatil olur, eylülde açılır.

Belli döneme ilişkin olaylar ve gelişmeler anlatılırken o yılları genel olarak ifade eden kalıplar kullanılır.

1980'li yıllarda punk modası vardı.

1990'lı yıllarda Türk ekonomisi önemli krizler atlattı.

Ancak bu kalıplar ifade edilirken tek bir yılı çoğul olarak kullanmamaya dikkat etmeliyiz. Örneğin 1981 tek bir yılı ifade ettiğinden 1981'li yıllar diyemeyiz. 1980'li yıllar ifadesi kullanılırsa 10 yıllık bir zaman diliminden bahsetmiş oluruz.

1.3.3.3. Haberde Saatlerin Doğru Yazılması

Bazı haberlerin içeriği açısından, olayların hangi saatte olduğu çok önemlidir. Bu nedenle haberde kesinliğin ve doğruluğun sağlanabilmesi için saate ilişkin bilgilerin doğru olarak haber metninde verilmesi gerekmektedir. Bu tıpkı tarih gibi ne zaman sorusunun cevaplanması ve haberde zamanlılık ögesine dikkat edilmesiyle ilgilidir. Haberde saatlerin doğru verilmesi için birtakım yazım kurallarına dikkat etmek gerekir.

- Haberlerde saat yazılırken saat ile dakika arasına nokta (.) konulur. Bazı yazımlarda gördüğümüz iki nokta üst üste (:) işareti yanlış kullanımdır.

Saat 15.00'te
Saat 09.30'da
Saat 17.45'te...

Kesin saat verilemiyorsa ya saat haberde kullanılmaz ya da genel olarak ifade edilir (saat 14.00 sıralarında gibi). Aynı ifadeyi vermek için saat 14.00 sularında demek yanlıştır. Doğru kullanım için sularında ifadesi yerine sıralarında dememiz gerekmektedir. Bazı haberlerde kesin saat verme zorunluluğu vardır. Bunun en bilinen örneği deprem haberleridir. Deprem zamanı saat ve dakikayla bildirilmelidir.

“Düzce, dün saat 19.36'da, Richter ölçeğine göre 6,4 şiddetindeki depremle sarsıldı.”

Bazı spor yarışmalarında süre olarak saat ve dakikanın yanı sıra saniye ve hatta salisenin de kullanılması gereklidir.

Saatın yazıldığı haberlerde saatin kendisi geçtiği zaman dilimini de belirtmektedir. Örneğin 03.00 saatin gece olduğunu ifade ederken 15.00 öğleden sonra olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle haber yazarken “dün gece saat 03.00” veya “bugün öğleden sonra saat 15.00'te” ifadelerinin kullanılmasına gerek yoktur.

1.3.4. Haberde Sayıların ve Unvanların Yazımı

1.3.4.1. Haberde Sayıların Yazımı

Türkçede sayılar genellikle rakamlarla yazılır. Ancak bazı durumlarda sayıların yazıyla yazılması gerekir. Haber dilindeyse rakamların yazımına ilişkin bazı temel kurallar vardır.

- Sıfır ve (1) bir daima yazıyla yazılır.
- 2'den 999'a kadar olan sayılar rakamla yazılır.
- Binli haneler yazı ve rakamla karışık yazılır:
2 bin 999, 15 bin 667,
12 milyon 35 bin 316,
4 milyar 312 bin 543

- Rakamla yazılmış bir sayıya gelen ekler , “kesme” (‘) işaretiyle ayrılır:
1969’da
1886’da
10.45’te
- Ev, apartman, daire numaraları, kitapların sayfa numaraları, tarihler, yıllar ve saatler daima rakamla gösterilir.
- Yüzdeler yazı ve rakamla gösterilir:
yüzde 45,
yüzde 125
- Isı dereceleri rakamla yazılır:
29 derece
sıfırın altında 8 derece
eksi 15 derece
- Eşyaların, binaların, ağaçların eskilik derecesi, yazıyla yazılır:
on beş yıllık bina
üç yıllık elbise
yüz yaşındaki asırlık çınar
- Canlıların yaşları rakamla yazılır:
65 yaşındaki adam,
3 yaşındaki çocuk,
Gözde Çelik (18)
- Sıra sayıları genelde üç biçimde de yazılmakla birlikte, haber dilinde noktayla yazılması tercih edilir:
3.
3’üncü
Üçüncü

Fotoğraf 1.2: Sayısal veri kullanılan haberlerde sayıların yazımına dikkat edilmesi

1.3.4.2. Haberde Ad ve Unvanların Yazımı

Haber dilinde, ad ve unvanların önlerine “Sayın”, “Saygıdeğer”, “Beyefendi”, “Hanımefendi”, “Bay”, “Bayan”, “Değerli” gibi kelimeler getirilmez. Haberde kişi adları unvanlarıyla birlikte yazılır.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül
Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı

Haberlerde kişilerin adları tek başına kullanılmaz:

Kemal, Tansu, Deniz

Haberlerde adı geçen kişilerin adı, soyadı ve unvanları, yalnızca bir kez haberin girişinde tam olarak yazılır. Daha sonraki kullanımlarda ad ve unvanlar kısaltılır. Haber metninde daha çok kişilerin soyadı kullanılır. Ad ve soyadı da zaman zaman kullanılmakla birlikte uzun unvanlara haber metninde kişinin adının her geçtiği yerde yer verilmez:

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül...
Cumhurbaşkanı Gül...
Abdullah Gül
Cumhurbaşkanı...
Gül...
Başbakan Recep Tayyip Erdoğan...
Başbakan Erdoğan...
Başbakan...
Recep Tayyip Erdoğan...
Erdoğan...

Haberde adı geçen askerlerin rütbeleri de belirtilmelidir: Bu konuda tuğgeneralden başlayarak yükselen rütbeler, aynı zamanda “paşa”lık unvanına sahiptir. O nedenle bir orgeneralden bahsederken “Orgeneral... Paşa” demek yanlış olacaktır. Bu kimse için orgeneral ya da paşa unvanlarından biri kullanılmalıdır.

Genel Kurmay Başkanı Orgeneral...
Garnizon Komutanı Tuğgeneral...
Albay...
Yüzbaşı...

Haberde adı geçen akademisyenlerin unvanları da isimlerinin başına yazılmalıdır:

Prof. Dr. Deniz Ülke Arıboğan
Doç. Dr. Cengiz Anık
Yrd. Doç. Dr. Sirel Gölönü

1.3.5. Haberde Sıfat Kullanımı

Sıfatlar anlatımı güçlendiren, özneyi ve nesneyi nicel ve nitel olarak tanımlayan ve cümlede çok önemli görevi olan sözcüklerdir. O nedenle muhabir haberi yazarken sıfat seçimini gelişiğüzel yapmamalı, özellikle yorum içeren sıfatlardan uzak durmalıdır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki kitle iletişim araçlarının hedef kitlesi olan okuyucu ve seyirciler taraf tutan, habere konu olan kişileri açıkça öven ya da aşağılayıp küçük düşüren ifadelerden hoşlanmamaktadır. Bu nedenle haberde kullanılan sıfatlar özenle seçilmeli, haberin içeriği gerektirmedikçe sıfatlardan uzak durulmalıdır.

➤ Eski sıfatının kullanımı

Haber dilinde en çok tartışılan konulardan biri de “eski” sıfatının yazılışdır. Türkçede sıfatlar, önünde buldukları isimleri tanımlar. Bu kural gereği sıfatlar aynı zamanda, önünde buldukları isim tamlamalarını da niteler. “Maliye Bakanı” bir isim tamlaması olduğuna göre “Eski Maliye Bakanı” diye yazılması ve söylenmesi gerekir.

Bu kurala göre, “eski oda takımı”, “eski coğrafya öğretmeni”, “eski güzellik kraliçesi”, “eski Genelkurmay Başkanı”, “eski TBMM Başkanı”, “eski Paris Büyükelçisi” demek ve yazmak zorunludur. Aksi takdirde, “oda eski takımı,” “coğrafya eski öğretmeni” gibi ne ifade ettiği anlaşılmayan cümleler ortaya çıkar.

“Ankara eski Sıkıyönetim Komutanı” ile “İstanbul eski Belediye Başkanı”nın da yazılışları doğrudur; çünkü “Ankara Sıkıyönetim Komutanı” ve İstanbul Belediye Başkanı” birer unvandır, isim tamlaması değildir. İsim tamlaması olan “Sıkıyönetim Komutanı” ve “Belediye Başkanı”dır.

UYGULAMA FAALİYETİ

KINALI ELLER OKUMAK İSTİYOR

500 Evler Lisesinin kütüphanesinde iki kız öğrenci ders çalışıyor. Belkıs ve Havva Karahanlı kuzenler. 15 yaşındaki dokuzuncu sınıf öğrencisi Belkıs, gururla konuşuyor: "Biz köyümüzün lise okuyan ilk kızlarıyız." Ancak köyün gururu oldukları söylenemez; çünkü okumalarına babaları çevre baskısı nedeniyle karşı çıkmış. Belkıs, anlatıyor "Beni iki kez okuldan aldılar. Altıncı sınıfta iki ay yedinci sınıfta bir ay gidemedim. Hep ağladım. Annem çok uğraştı, babamı ikna etmek için." 16 yaşındaki Havva ise "Babam artık liseden sonra okumamı istemiyor ama ben okumak istiyorum. Eve gidince hayvanlarda, tarlada ev işlerinde çalışıyorum. İlk fırsat bulduğumda ders yapıyorum ama 11 kardeşin içinde zor oluyor." diyor. Kütüphaneye arkadaşları 16 yaşındaki Mukaddes Diri geliyor. Okuldaki öğrencilerin çoğunluğu gibi kitabı yok. Evde ders çalışabilmek için biyoloji kitabını kınalı elleriyle raftan alıyor. Okula gelirken kardeşinin hâli içinde bir ukde. "Ben okuyorum diye hayvanları yemleme işi kardeşime kaldı. O da çok zeki ama babam onu okula gönderemiyor." diyor. Üçü de en önemli sorunlarının yol olduğunu söylüyor. Ailelerinin servise verecek parası yok. 30 kilometrelik yolu zorlukla gidip geliyorlar. Valiye kadar giderek sorunlarını anlatmışlar ama çözüm yok. Havva soruyor: "Okumak bizim hakkımız değil mi?"

Yukarıda verilen haberi dikkatli bir şekilde okuyarak aşağıdaki işlem basamaklarını uygulayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Yukarıdaki haberi inceleyerek kullanılan haber fiillerini bulunuz. Kısa alıntı, uzun alıntı, doğrudan aktarım ve dolaylı aktarım fiillerini belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Haberi dikkatli okuyunuz. Kısa alıntı, uzun alıntı, doğrudan aktarım ve dolaylı aktarım fiilleriyle ilgili öğrenme faaliyetini yeniden gözden geçiriniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Aynı haberi, anlamı değişmeden farklı fiillerle yazınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ En çok karşılaştığınız haber fiillerini defterinize not ediniz ve yeniden yazarken bunları kullanmamaya dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sınıfa günlük gazete örnekleri getirerek tarih, yer, isim, unvan, sayı ve sıfatların yazımı açısından inceleyiniz. Gazete haberlerindeki tarih, saat, yer, isim, unvan, sayı ve sıfatların yazımı açısından yapılan hataları belirleyerek gerekli düzeltmeleri yapınız	<ul style="list-style-type: none">➤ İncelemeleri yaparken yanınızda İmla Kılavuzu ve Türkçe Sözlük ve dil bilgisi kitabı bulundurunuz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sınıfta gruplar oluşturarak iki gün süresince belirlediğiniz gazetelerin haberlerini haber fiillerinin kullanımı ve haber dilinin temel özellikleri açısından inceleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ İnceleme yaparken belirlediğiniz hataları not ediniz, gerekli düzeltmeleri grup arkadaşlarınızla birlikte yapınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ İnceleme sonuçlarını sınıfta arkadaşlarınızla birlikte değerlendiriniz.	

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Örnek haberde yer alan haber fillerini belirleyerek sınıflandırabildiniz mi?		
2. Örnek haberi farklı fiilleri kullanarak yeniden yazabildiniz mi?		
3. Sınıfta günlük gazeteleri tarih, yer, isim, unvan, sayı ve sıfatların yazımı açısından inceleyerek belirlediğiniz hataları düzeltebildiniz mi?		
4. Gruplara ayrılarak belirlediğiniz gazeteleri iki gün süresince haber fiilleri ve haber dilinin temel özellikleri açısından incelediniz mi?		
5. İnceleme sonuçlarını sınıfta arkadaşlarınızla birlikte değerlendirebildiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi bir haberde bulunması gereken unsurlardan biri değildir?
A) Sadelik
B) Ölçülülük
C) Açıklık
D) Kesinlik
2. Doğrudan haber aktarımında aşağıdaki fiillerden hangisi kullanılmaz?
A) Konuşmasını şöyle tamamlamak
B) Nitelendirmek
C) Hatırlatmak
D) Belirtmek
3. Dolaylı haber aktarımında aşağıdaki fiillerden hangisi kullanılmaz?
A) Dikkati çekilmek
B) Eleştirilmek
C) İfade edilmek
D) Değirmek
4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde tarih doğru yazılmıştır?
A) Yeni hastane binası 10 Mayıs Pazartesi günü Başbakan tarafından açılacak.
B) Yeni hastane binası 10 mayıs pazartesi günü Başbakan tarafından açılacak.
C) Yeni hastane binası 10 Mayıs Pazartesi 2006 tarihinde Başbakan tarafından açılacak.
D) Yeni hastane binası gelecek pazartesi günü Başbakan tarafından açılacak.
5. Aşağıdaki saat yazımlarından hangisi haber dili açısından doğrudur?
A) Dün saat 02.30 sularında
B) Dün gece saat 02.30 civarında
C) Dün saat 02.30'da
D) Dün saat 02:30'da
6. Aşağıdaki ifadelerden hangisi haber dili açısından yanlış yazılmıştır?
A) Cumhurbaşkanı Abdullah Gül
B) Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı
C) Cumhurbaşkanı Sayın Gül
D) Millî Eğitim Bakanı Avcı

7. Haberde geçen rakamlar aşağıdakilerden hangisinde yazıyla yazılır?
A) Eşyaların eskilik derecesi
B) Havanın ısı derecesi
C) Atletizm yarışmasında sonuç derecesi
D) Canlıların yaşları
8. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) Haber metnini yazarken fiillerinin kullanımı açısından çeşitlilik izlemek okuyucunun kafasını karıştırmaktadır.
B) Haberde kullanılan sıfatlar özenle seçilmelidir.
C) Deprem haberlerinde zaman, saat ve dakikayla bildirilmelidir.
D) Günümüz gazeteciliğinde haberin zamanı di'li geçmiş zamandır.
9. Aşağıdaki unsurlardan hangisinin kullanımı haberde yorum bildirmeyle ilgilidir?
A) Unvan
B) Tarih
C) Sıfat
D) Saat
10. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) Haber dilinde eylem ve söylem bildiren pek çok fiil kullanılmaktadır. Bunlara haber fiilleri denilmektedir.
B) Bütün haberlerde kesinliğin ve doğruluğun sağlanabilmesi için saate ilişkin bilgilerin doğru olarak haber metninde verilmesi gerekmektedir.
C) Haber dili, "hikâye etme" esasına dayalıdır.
D) Kesinliği sağlanmamış bilgilerin başka bir deyişle olasılıkların haberde kullanılması ve bunların sonradan yanlış olduğunun ortaya çıkması okuyucunun haber kurumuna güvenini azaltır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Haber girişi yazabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Gazete ve dergi haberlerinin giriş cümlelerini ve paragraflarını inceleyerek farklı yazım örneklerini tespit ediniz. Bu örnekleri derste arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Magazin haberlerinin girişlerini inceleyerek anlatım öğelerini ve üslubunu sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Ciddi içerikli haber girişlerini inceleyerek anlatım öğelerini ve üslubunu sınıfta paylaşınız.
- Aynı haberi farklı gazetelerde değişik biçimde yazan gazetecilerin haberlerini sınıfa getirerek haber girişleri açısından karşılaştırınız.
- *İnternet* gazetelerinde uygulanan haber girişlerini inceleyiniz.
- Radyo ve televizyon haberlerini takip ederek haber giriş cümlelerini inceleyiniz.

2. HABERİN YAPISI VE HABER GİRİŞLERİ

Haberin yapısı başlık, giriş ve gövde olmak üzere üç temel bölümden oluşur.

2.1. Haberin Yapısı

Haberin yapısı üç temel bölümden oluşur. Bu bölümler başlık, giriş ve gövdedir. Haberin başlığı, olayın özünü yansıtan ve ilk planda değerlendirilmesini sağlayan niteliği nedeniyle haberin vitrini olarak da adlandırılır. Bu nedenle başlığın açık, anlaşılır, ilginç ve kesin olması, okuyucuyu haber metnini okumaya isteklendirmesi gerekir.

Haberin girişi, haberle ilgili önemli bilgilerin az ve öz nitelikte verildiği bölümdür. Haberin ilk bağımsız paragrafını giriş oluşturur. Haber girişi, flaş olarak da adlandırılır.

Haber formatının üçüncü unsuru olan gövde, genişletme ve ayrıntı bölümü olarak da adlandırılır. Haberin gövdesinde, girişte öz olarak verilen olayın ayrıntısı, yan bilgiler ve veriler yer alır.

2.2. Haber Girişleri

Haber metninde yer alan ilk paragraf haberin girişidir. Uygulanan haber tekniğine bağlı olarak haberin girişi değişebilir. Haberin girişi, haberin dikkat çekmesi ve okunması açısından çok önemlidir. Giriş, okuyucunun habere devam edip etmemesini sağlayan bir eşik görevi yapar. Eğer ilgi çekici bir biçimde yazılmışsa okuyucu bu eşikten geçerek haberi okumaya devam eder. Bu, hem gazete ve dergi yazıları için hem de radyo ve televizyon haberleri açısından geçerli bir yargıdır. Giriş cümlesinin önemi nedeniyle haberin bu cümlede başladığı ve bittiği söylenebilir. Bu cümle ilginç, renkli, süslemeli, dikkat çekici, sorular soran ve ilgi uyandıran, duygular aktaran bir ifade içerebilir. Bu yapıyla cümlenin en ilginç, en etkili ve çarpıcı öğeleri barındırması gerektiği vurgulanmalıdır.

Diğer bir unsur da giriş cümlesinin olabildiğince kısa ve öz olmasıdır. Bir veya iki cümleden oluşan giriş bölümünde konunun en fazla 30-35 kelimeyle anlatılmasına özen gösterilmelidir. Uzun bir giriş, etkili değildir. Bütün ayrıntıların girişte verilmesi gereksizdir.

Giriş yazımı açısından değişik teknikler vardır. Bunlar genel olarak flaş giriş, tek olaylı giriş, çok olaylı giriş, alıntılı giriş, yığma giriş, renkli giriş, sorulu giriş olarak sayılabilir. Bununla birlikte giriş tekniklerine ilişkin farklı gazetecilik kitaplarında farklı sınıflandırma biçimlerinden de bahsedilebilir. Bir haber girişi yazılırken bu tekniklerden yalnızca biri kullanılabilir gibi birkaç tanesi de bir arada kullanılabilir. Bu nedenle haber girişini sınıflandırırken kesin hatlarla çizilmiş bir ayırmadan çoğu zaman bahsedilemez hatta kimi habercilere göre haber girişi yazmanın kesin ve katı kuralları yoktur. Girişi yazan muhabirin yeteneği, haber kaynağının söyledikleri, gözlemler, editörler ve haber yöneticileri ayrıca habere gazete ve dergide ayrılan alan haber giriş tekniğini etkilemektedir. Radyo ve televizyon içinse habere ayrılan süre de haber girişi açısından önem taşımaktadır.

Haber yazmaya başlayanlar giriş cümlelerini yazarken haberde en önemli unsurun ne olduğunu düşünmelidir. Haber başkasına anlatılacak bir olay olarak düşünüldüğünde önce ne anlatılmalıdır? Hangi unsur üzerinde durulmalıdır? Bu sorular doğru cevaplandığında etkileyici bir haber girişi yazmak için ilk adım atılmış olur.

2.2.1. Flaş Giriş

Flaş giriş haberin başlığıyla hemen hemen aynı ifadeyi kullanan giriştir. Günümüz gazeteciliğinde çok sık kullanılmaktadır. Bu giriş tekniğinde, haberin özü, sade, açık, doğru ve kesin biçimde verilmektedir.

Düzce'nin Gümüşova ilçesinde motoru tutuşan yolcu otobüsü alev alev yandı.

Venezüella'nın yeni lideri Chavez'in halef gösterdiği Maduro oldu.

2.2.2. Tek Olaylı Giriş

Her haberde tek bir olay ön plana çıkar. Özellikle haberdeki en önemli unsurların öncelikli olarak verildiği ters piramit tekniğine göre yazılan haberlerde, tek olaylı giriş kullanılır. Tek olaylı girişte ya haber tek bir olaydan ibarettir ya da haberi oluşturan olaylardan biri haber açısından özellikle önemlidir. Bu girişle yazılan haber metinlerinde ilk paragrafta olay, ikinci paragrafta olayın nasıl gerçekleştiği, haberin devamındaysa olayın ayrıntıları verilir. Haberin dizilişi bir merdivene benzetilebilir.

Çin'de kuş gripinin yeni türü olan H7N9 virüsü nedeniyle ölenlerin sayısı 14'e yükseldi.

2.2.3. Çok Olaylı Giriş

Haberin konusunu oluşturan olay çok boyutluysa birden fazla yönü varsa ve bunlar habercilik açısından önemliyse o zaman haberin girişinde birden çok olaya yer verilir. Girişte verilecek ayrıntılar önemlilik açısından seçilir. Genellikle uzun içerikli haberlerin yazımında çok olaylı giriş tekniği kullanılır.

Dünyanın birçok ülkesi, son rakamlara göre 126 bini aşkın insanın öldüğü Güneydoğu Asya'daki tsunami felaketine duyarlılık gösterdi. Birçok kentte yeni yıl partileri iptal edildi. İsveç, Norveç, Finlandiya ve Almanya'da yeni yılda, bayraklar yarıya indirildi. Paris'te ünlü Champs Elysees bulvarında ışıklandırılan ağaçlar siyahlara büründü. İtalya'daki birçok kentte planlanan yeni yıl partileri iptal edildi ve burada harcanacak paranın felaketzedelere gönderileceği belirtildi. İstanbul Büyükşehir Belediyesinde Taksim'deki yılbaşı kutlama programını iptal etti.

2.2.4. Alıntılı Giriş

Bir konuşmadan, bir belgeden alıntı yapılarak habere başlanılan giriş tekniğine denir. Eskiden "iktibaslı giriş" adı verilen bu teknik, genellikle kişi haberlerinde kullanılmaktadır. Demeç haberciliğinde en sık kullanılan giriştir. Bu teknikte, alıntı yapılan kişinin adıyla birlikte söylediği sözlere yer verilir. Bu sözler tırnak içinde kullanılır. Bu girişin başarılı olabilmesi için alıntı yapılacak bölümün haber açısından en önemli ya da en ilginç veriyi oluşturması gerekmektedir.

- *"Yakında düğünüm olacak. Gelip annemin gözleriyle bana bakar mısın?" Bu sözleri 45 yaşında vefat eden Elif Tuna'nın kızı Didem, annesinin korneasıyla yeniden görmeye başlayan Oktay Demirbağ'a söyledi.*

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Kayseri'de kaybolan 3 çocuğun cesetlerinin Yozgat'ta bulunmasına ilişkin, "Geç de olsa faillerinin bulunmuş olması, hiç değilse bu kısmı sevindirici. Ama üzüntü tabii ki büyük. Ailelerine baş sağlığı diliyorum." dedi.

- *“Doğu bölgesi için Van Gölü sahillerinin en güzel bir yerinde, her şubeden ilkokullarıyla nihayet üniversitesiyle modern bir kültür şehri yaratmak yoluyla şimdiden faaliyete geçilmelidir. Bu hayırlı teşebbüsün Doğu vilayetlerimiz gençliğine bahşedeceği feyiz, Cumhuriyet hükümeti için ne mutlu eser olacaktır.” Mustafa Kemal Atatürk, bu sözleri 1 Kasım 1937 tarihinde TBMM'nin açılışındaki konuşmasında dile getirmişti.*

Ömer Çelik: ‘Türkiye kültürel bir mucize’

Londra Kitap Fuarı'na katılan Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik, konuşmasında Türkiye'yi "kültürel bir mucize" olarak tanımladı, Anadolu'nun, dünya medeniyetinin temellerini oluşturan edebî eserlere beşiklik ettiğini söyledi.

Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik, Londra Kitap Fuarı sayesinde İngiliz ve İngilizce konuşan edebiyatseverlerin Türk edebiyatının bütün renkleriyle tanışma fırsatı bulacağını söyledi. Bakan Çelik, Türkiye'nin odak ülke olduğu ve 17 Nisan'a kadar sürecek Londra Kitap Fuarı çerçevesinde Türkiye'nin Londra Büyükelçiliği rezidansında düzenlenen resepsiyona katıldı. Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Ünal Çeviköz'ün ev sahipliğindeki resepsiyona, AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış ile Adalet Ağaoğlu, Ahmet Ümit, Murathan Mungan, İskender Pala, Elif Şafak, Buket Uzuner ve Doğan Hızlan'ın da aralarında bulunduğu çok sayıda yazar ve yayıncı katıldı. Bakan Çelik, "Ben buraya çok uzun bir yolu katederek geldim. Sayın Başbakanımızla Kırgızistan ve Moğolistan seyahatindeydim. Yani kültürümüzün kökleri olan bütün bir İpek Yolu'nu katederek Londra'ya geldim." diyerek başladığı konuşmasında "Türkiye'nin onlarca cümle kurmadan tanımlanamayacağını ifade etti. Çelik, "Türkiye, bir Orta Doğu ülkesi ama aynı zamanda bir Akdeniz ülkesi. Türkiye, bir Avrupa ülkesi ve aynı zamanda bir İslam ülkesi. Türkiye, bir Balkan ülkesi ama aynı zamanda bir Asya ülkesi. Türkiye, bir Karadeniz ülkesidir ama aynı zamanda bir Akdeniz ülkesidir. Yani benim ülkem bir topraktan ibaret değildir, bir kültürel mucizedir." Çoğulculuğun Batı'da keşfedilmeden çok daha önce Türkiye kültürünün temellerini oluşturduğunu iddia eden Çelik, Anadolu'nun da Homeros'un İlyada'sından Mevlana'nın Mesnevi'sine kadar dünya medeniyetinin temellerini oluşturan edebî eserlere beşiklik ettiğini söyledi. Resepsiyona katılan AB Bakanı ve Başmüzakereci Egemen Bağış ise yaptığı konuşmada, "Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluklarına başkentlik yapan İstanbul'un tek eksiğinin Olimpiyatlar olduğunu söyledi. 15-17 Nisan'da Earls Court'ta düzenlenen Londra Kitap Fuarı'nın bu seneki odak ülkesi Türkiye.

2.2.5. Yığma Giriş

Haberin birkaç ögesinin birden önemli olduğu durumlarda haberin girişinde haber özetlenerek verilir. Bu girişe yığma ya da özetleyici giriş denilir. Gazeteciliğin ilk yıllarında sık kullanılan bu giriş tekniği, günümüz gazeteciliğinde de zaman zaman kullanılmaktadır.

Venezüella’da Hugo Chavez’in halefi Nicolas Maduro’nun yüzde 50,7 oyla Devlet Başkanlığını kazandığı ama muhalif lider Henrique Capriles’in sonuçlarını reddettiği seçimlere kan bulaştı. Ülke genelinde Maduro’nun seçilmesinin protesto edildiği gösterilerde dört kişi öldü. Miranda eyaletinde 5, Tachira ve Zulia’da da birer gösterici hayatını kaybetti. Özellikle Caracas’ta öğrencilerin eylemi olaylı geçti. Polis, hükümet binasına yürüyen öğrencileri göz yaşartıcı gazla dağıttı. Polisin taş atan öğrencilere karşı plastik mermi kullandığı da iddia edildi. 234 bin 935 oyla kaybeden Capriles oylar yeniden sayılana dek sonuçları tanımayacağını açıklamıştı.

2.2.6. Renkli (Hikâye) Giriş

Hikâye giriş olarak da isimlendirilen bu giriş tekniğinin temel özelliği çarpıcı olmasıdır. Haber olayının tam ortasından başlanarak haberin öykülediği, öyküleyici giriş tekniğinde okur ya da izleyiciler kendilerini birden olayın ortasında bulmakta ve haberi okumak için ikna edilmektedir. Bir ya da birkaç paragrafta, olayın temel noktalarının anlatıldığı renkli girişte, olayda adı geçen kişiler ilk paragrafta verilir. Günümüzde daha çok magazin gazeteciliği ve dergiciliğiyle televizyon haberciliğinde kullanılan bu girişte okuyucunun ilgisini çekecek sözcükler seçilir.

Clotilde Courau, dolu dolu bir kariyer öyküsüne sahip genç ve güzel bir Fransız oyuncu. Ülkesindeki televizyon izleyicisi ve sinema dünyası kendisini iyi tanıyor. Başarılı yıldızın ünü bununla ve hatta ülkesiyle sınırlı kalmadı. Bunun sebebi yeni bir film ya da büyük bir Hollywood projesi değil. Bu gerçek fakat bir o kadar da masallara ait gibi duran bir öykü. Günümüzde masallar yok, diyorsanız, sıkı durun: Clotilde Courau, bundan iki yıl önce aniden prenses oldu. Bu unvanı almak için yaptığı tek şey, son İtalya Kralı Humbert II.nin torunu Venedik Prensi, Emanuele Filiberto di Savoia’ya âşık olmak ve onunla evlenmek oldu.

2.2.7. Sorulu Giriş

Genellikle habere ilişkin bilgilerin net olmadığı durumlarda ya da röportaj haberciliğinde kullanılan bu teknikte, habere soruyla başlanır. Bütün soruların yanıtının olduğu durumlarda da okuyucunun ilgisini çekmek amacıyla sorulu giriş tekniği kullanılabilir.

Uluslararası İstanbul Film Festivali’nin 25. yılında “Yaşam Boyu Başarı Ödülü” alacak olan ünlü Fransız oyuncu Alain Delon, İstanbul’a gelmekten son dakikada neden vazgeçti?

2.2.8. 5N 1K Kuralına Göre Girişler

Bu giriş tekniğinde 5N 1K diye anılan sorulardan biri veya birkaç tanesi ön plana çıkartılır.

➤ **Kim**

Yunanistan Başbakanı Samaras, kalkınma programı kapsamında, 2014 yılı sonuna kadar 15 bin memurun işten çıkarılmasının kararlaştırıldığını bildirdi.

Rock müziğın efsanevi ismi Mark Knopfler, 27 Nisan'da yeni solo albümü "Privateering"ın tanıtımı kapsamında İstanbul'a geliyor.

➤ **Ne**

Uygurlar, Selçuklular ve Osmanlı dönemlerinden örneklerin sanatseverlere sunulacağı "Türkler: Bin Yıllık Yolculuk" adlı sergi, İngiltere Kraliyet Sanat Akademisinde (Royal Academy of Arts) 22 Ocak'ta açılacak.

➤ **Neden**

Mersin'de baliciler, 15 yaşındaki bir genci 70 kuruş parasını almak için bıçakladı.

➤ **Nerede**

45'inci Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin açılış galası, Konyaaltı Açık Hava Tiyatrosu'nda yapıldı.

➤ **Ne Zaman**

Ziraat Türkiye Kupası Grup Müsabakaları kurası, TFF Yöneticileri ve kulüp temsilcilerinin katılımıyla bugün saat 14.00'te Olimpiyatevi'nde çekilecek.

➤ **Nasıl**

➤ Avcılar'da 2 gündür kendisinden haber alınamayan Avukat Muhammet Alkaşı (55), bürosunda silahla vurularak öldürülmüş olarak bulundu.

UYGULAMA FAALİYETİ

Günlük gazetelerin haberlerini inceleyerek uygun haberleri seçiniz ve aşağıdaki işlem basamaklarını uygulayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ İlgi alanınıza giren farklı içerikteki haberlerin yapısını inceleyerek başlık, giriş ve gövde yazımındaki farklılıkları karşılaştırınız.	➤ İncelemeye başlamadan önce haberin yapısıyla ilgili bölümü tekrar ediniz. Haberlerin yapısını karşılaştırırken gerekli notları alınız.
➤ Arkadaşlarınızla birlikte sınıf ortamında incelediğiniz haberlerin girişlerini türlerine göre sınıflandırınız.	➤ Haber girişlerini incelemeyen önce haber girişleri konusunu tekrar gözden geçiriniz. Sınıflandırma yaparken dikkatli olunuz. Gerekli notları alınız.
➤ İncelediğiniz haberler arasında uygun haberi seçerek flaş giriş yazınız.	➤ Giriş yazacağınız haberi dikkatli okuyarak, en önemli ve öncelikli unsurunu belirleyiniz.
➤ İncelediğiniz haberler arasında uygun haberi seçerek tek olaylı giriş yazınız.	➤ Yazdığınız girişte haberin en önemli ve öncelikli unsurunun yer almasına dikkat ediniz.
➤ İncelediğiniz haberler arasında uygun haberi seçerek çok olaylı giriş yazınız.	➤ Yazdığınız girişin, tekniğine uygun olup olmadığını kontrol ediniz.
➤ İncelediğiniz haberler arasında uygun haberi seçerek alıntılı giriş yazınız.	➤ Yazdığınız girişin, tekniğine uygun olup olmadığını kontrol ediniz.
➤ İncelediğiniz haberler arasında uygun haberi seçerek yığma giriş yazınız.	➤ Yazdığınız girişin, tekniğine uygun olup olmadığını kontrol ediniz.
➤ İncelediğiniz haberler arasında uygun haberi seçerek renkli giriş yazınız.	➤ Yazdığınız girişin, tekniğine uygun olup olmadığını kontrol ediniz.
➤ İncelediğiniz haberler arasında uygun haberi seçerek sorulu giriş yazınız.	➤ Yazdığınız girişin, tekniğine uygun olup olmadığını kontrol ediniz.
➤ İncelediğiniz haberler arasında uygun haberi seçerek “5 N 1 K Kuralı”na uygun giriş yazınız.	➤ Yazdığınız girişin, tekniğine uygun olup olmadığını kontrol ediniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanmadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. İlgi alanınıza giren farklı içerikteki haberlerin yapısını inceleyerek başlık, giriş ve gövde yazımındaki farklılıkları karşılaştırdınız mı?		
2. Arkadaşlarınızla birlikte sınıf ortamında incelediğiniz haberlerin girişlerini türlerine göre sınıflandırdınız mı?		
3. İncelediğiniz haberler arasından uygun haberi seçerek flaş giriş yazdınız mı?		
4. İncelediğiniz haberler arasından uygun haberi seçerek tek olaylı giriş yazdınız mı?		
5. İncelediğiniz haberler arasından uygun haberi seçerek çok olaylı giriş yazdınız mı?		
6. İncelediğiniz haberler arasından uygun haberi seçerek alıntılı giriş yazdınız mı?		
7. İncelediğiniz haberler arasından uygun haberi seçerek yığma giriş yazdınız mı?		
8. İncelediğiniz haberler arasından uygun haberi seçerek renkli giriş yazdınız mı?		
9. İncelediğiniz haberler arasından uygun haberi seçerek sorulu giriş yazdınız mı?		
10. İncelediğiniz haberler arasından uygun haberi seçerek		
11. “5 N 1 K Kuralı”na uygun giriş yazdınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Haberin birkaç kelimededen oluşan ve çoğunlukla bir yargı bildiren kısa özeti, aşağıdakilerden hangisidir?
A) Başlık
B) Flaş
C) Giriş
D) Gövde
2. Bir veya iki cümleden oluşan giriş bölümünde konunun en fazla kaç kelimeyle anlatılmasına özen gösterilmelidir?
A) 5-10
B) 10-15
C) 30-35
D) 20-25
3. Haberde girişten sonra, giriş ifadesinin açıldığı, ayrıntıların işlenmeye başlandığı ve diğer öğelerle detaylara yer verildiği bölüme ne ad verilir?
A) Giriş
B) Haberin gövdesi
C) Haberin kurgusu
D) Haberin yapısı
4. “Türkiye, Avrupa elektrik ağı içinde yer alıyor.” biçimindeki haber girişi aşağıdaki giriş türlerinden hangisiyle isimlendirilebilir?
A) Hikâye
B) Flaş
C) Yığma
D) Alıntılı
5. Eskiden “iktibaslı giriş” adı verilen haber girişi tekniği aşağıdakilerden hangisidir?
A) Alıntılı giriş
B) Sorulu giriş
C) Tek olaylı giriş
D) Flaş giriş
6. Haberin birkaç ögesinin birden önemli olduğu durumlarda kullanılan ve özetleyici giriş de denilen giriş tekniği aşağıdakilerden hangisidir?
A) Kapalı
B) Çok olaylı
C) Hikâye
D) Yığma

7. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru değildir?
- A) Haberle ilgili bütün bilgilerin elde olmadığı ya da kesinleşmediği durumlarda haberin yazılması gerekiyorsa kapalı giriş tekniği uygulanır.
 - B) Alıntılı girişte, kişilerin konuşmalarının en önemli unsuruna yer verilir.
 - C) Doğrudan anlatımlı giriş tekniğinde, habere konu olan olay, ilk cümlede öz biçimde verilmektedir.
 - D) Genellikle habere ilişkin bilgilerin net olmadığı durumlarda ya da röportaj haberciliğinde yığılma giriş kullanılır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Haberin gövdesini yazabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Gazete, dergi, radyo ve televizyon haberlerini takip ederek eylem ve söylem haberlerini tespit ediniz.
- Gazete ve dergilerden kestiğiniz haberleri sınıfa getirerek arkadaşlarınızla eylem ve söylem haberi olarak gruplandırınız.
- Haber örneklerinden yola çıkarak eylem ve söylem haberlerinin özelliklerini tespit ediniz.
- Gazete, dergi, radyo ve televizyon haberlerini takip ederek nasıl yazıldıklarını inceleyiniz.
- Gazete ve dergi haberlerinden örnekler keserek sınıfa getiriniz ve yazım biçimleri açısından inceleyiniz.

3. HABERİN GÖVDESİ

Haberde girişten sonra, giriş ifadesinin açıldığı, ayrıntıların işlenmeye başlandığı ve diğer öğelerle detaylara yer verildiği bölüme “haber gövdesi” denilir. Uygulanan tekniğe göre üsluba uygun biçimde bir ya da birkaç paragraf hâlinde habere ilişkin diğer bilgiler burada verilir. Eldeki bilgileri, haber hâline dönüştürme bu bilgileri özetleyerek yeniden kurgulamadır.

Haber yapma (newsmaking) işlemi olayı biçimlendirerek gerçekliği yeniden inşa etmedir. Kurgulama sırasında başvuru olan özetleme yöntemi nedeniyle haberle ilgili birçok bilgi haber dışında kalmaktadır. Hangi bilgilerin haberde kullanılacağı hangilerinin kullanılmayacağı haberi yazan kişinin seçimine bağlıdır. Bu nedenle gazeteci haberi kurgularken haberde yer verdiği bilgiler kadar yer vermediklerinden de sorumludur. Haberle ilgili bilgi seçimini doğru yapmalıdır. Haber konusu olayın önem taşıyan tüm unsurlarına haberinde eksiksiz olarak verilmelidir.

Bir haber hazırlık aşamasından gövdesinin yazım aşamasına kadar aynı anda uygulanan ve birinin diğerini denetlediği çeşitli sayıda niteliği gerekli kılar. Bunlar; konunun bilinmesi, ilgi, gözlem yeteneği, eleştirel yaklaşım, hızlı bir biçimde analiz ve sentez yapma alışkanlığı, düşünme ve karar vermede hızlilik, insan ilişkilerinde rahatlık ve incelik gibi niteliklerdir.

3.1. Haberin Kurgusu

Haberi kurgulamak, haberi oluşturan verilere dayanarak içeriği biçimlendirmek ve anlamlı bir haber metni oluşturmaktır. İçeriği biçimlendirme başka bir deyişle haberle ilgili bilgileri işleme, habercilerin zaman içinde kazanacakları bir beceridir. Yaşanan, izlenen, gözlemlenen ya da belgelere ve başka tanıklara dayanılarak üretilen, yeniden kurgulanan olay ve söylemler haberi oluşturur. Haberi oluşturan bu unsurlar, gazeteci tarafından olayları en iyi biçimde anlatabilecek ve okuyucunun ilgisini çekebilecek biçimde bir araya getirilmelidir. Gazetecinin elindeki verileri haberleştirirken çok özenli davranması ve bu konuda olabildiğince çok pratik yapması gerekmektedir.

Haber, belli bir eylem ve anlam bütünlüğü içinde, sade, açık ve kesin ifadelerle yazılmalıdır. Gazeteci taraf tutan yorum ve ifadelerden kaçınmalı, aşağılayıcı ve alay edici söylemlerden uzak durarak haberi oluşturmalıdır. Haberin kurgusunda haber-gerçek ilişkisi olabildiğince korunmalıdır. Haberi oluşturan olay ve olgular nedensellik bağı içinde yansıtılmalı, sebep sonuç ilişkisine dikkat edilmelidir.

Haber yazılırken haberde geçen her cümle için ayrı bir öznesi olduğu unutulmamalı, özne-yüklem uyumuna dikkat edilmelidir. Haberde geçen ve telaffuzu zor cümleler okuyucuyu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle zorunlu olmadıkça telaffuzu güç olan sözcüklere haberde yer verilmemelidir. Haberde hem cümle hem de paragraf yapıları kısa tutulmalı, bir paragraf 4-5 cümleden fazla olmamalıdır. Daha uzun haberler okuyucuların habere olan ilgisini azaltmakta ve haberin az okunmasına neden olmaktadır.

Haberin kurgulanması açısından günümüzde en geçerli yöntem haberi 5N-1K kuralına göre biçimlendirmektir. Bilindiği gibi 5N-1K kuralı “Kim, Ne, Nerede, Ne Zaman, Nasıl, Neden (Niçin)” sorularına göre haberin oluşturulması anlamına gelir. Bu nedenle bir haber metninde aslında bu altı sorunun cevabı aranmaktadır.

Haber kurgusu yapılırken “kim” ve “ne” soruları önem kazanmaktadır. Okuyucular “Kim yaptı?” ve “Ne oldu?” sorularının cevabını haberde görmek istemektedir. O nedenle haber kurgusunda öncelikle bu iki soru cevaplandırılmalı, okuyucu bu konularda ilk paragrafta aydınlatılmalıdır. “Ne zaman ve nasıl?” sorularının da cevaplanmasından sonra okurlar genellikle onuncu satırdan itibaren “Neden ve niçin?” diye sormaya başlar. Haber metninde eldeki verilere dayanarak ve söz fazla uzatılmadan bu soruların da cevaplanması gerekmektedir. Aksi hâlde okuyucu, haberi okumayı yarıda bırakmakta, habere olan ilgisini kaybetmektedir.

Haber metninin gövdesinde bu altı sorunun hepsini yanıtlamayan haberin bütünlüğünden ve kurgusunun doğru yapıldığından bahsedilemez. Bu soruların hepsinin cevabı haber yazılırken belirlenmemiş ya da kesinleşmemiş olabilir. Bu durumda ihtimaller ya da belirsizliklerden de okuyucuya bahsetmek gereklidir. Ayrıca haberin kurgusunda okuyucuya olay ve düşüncelerin arka planını değerlendirebilmeleri için gerekli bilgi de sunulmalıdır.

Haberin kurgulanması konusunda dikkat edilmesi gereken noktaları şöyle sıralayabiliriz:

- Konuyla ilgili tüm bilgiler aktarılmalıdır.
- Tartışmalı konularda tarafların görüşleri bildirilmelidir.
- Gerçek oldukları ileri sürülen açıklamalara yer verilmelidir.
- Haber kaynağının sözleri, alıntılar tırnak (“...”) içinde olabildiğince çok verilmelidir.
- Haberde mümkün olduğunca çok maddi gerçeğe yer verilmelidir.

3.2. Haberin Protokolü

Hepimizin bildiği gibi sosyal yaşamda geçerli olan protokoller ve bunların kendine özgü kuralları vardır. Hem devletin sivil kurumlarında hem askerî kurumlarda hem de sosyal yaşamın diğer alanlarında geçerli bu protokol kurallarının büyük kısmı habercilik açısından da dikkat edilmesi gereken kurallardır.

Tören, kutlama ve toplantı haberlerinin yazımında protokol kuralları önem taşımaktadır. Bu tarz etkinliklere katılan kimselerin isimleri haber yazılırken protokol sırasına göre verilmelidir. Bu nedenle de haberi yazan muhabirin ve haberlerin yayımlanmadan önce gözden geçiren görevlilerin devlet protokolünü bilmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde yukarıda bahsedilen haberlerin yanlış biçimde kaleme alınması kaçınılmaz olur.

Devlet protokolü 2012 yılında yeniden düzenlenmiştir. Yeni düzenlemeye göre devlet protokolü listesi şöyledir: “Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Ana Muhalefet Partisi Lideri, Eski Cumhurbaşkanları, Anayasa Mahkemesi Başkanı, Başbakan Yardımcıları, Yargıtay Birinci Başkanı, Danıştay Başkanı, Diyanet İşleri Başkanı...”

Fotoğraf 3.1: Protokol kurallarının tören haberlerinde ön plana çıkması

İllerdeki protokol listesi ise şöyle sıralanmaktadır:

“Vali, TBMM üyeleri, Garnizon Komutanı, İl Belediye Başkanı, Cumhuriyet Başsavcısı, Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanı, Üniversite Rektörleri, Baro Başkanı, Vali Yardımcıları, Kaymakamlar, İl Genel Kolluğunun En Üst Amirleri, İl Genel Meclisi Başkanı ile İlçe Belediye Başkanları Rektör Yardımcıları, Fakülte Dekanları, Enstitü ve Yüksekokul Müdürleri...”

Yeni yönetmeliğe göre ilçelerdeki protokol listesinin ildeki sıraya göre uygulanacağı esas alınmıştır.

Haberin konusunu oluşturan etkinliklerde gerçekleştirilen konuşmalarda protokolde en önde gelenler, en sonda konuşur. Örneğin bir turistik işletmenin açılış töreninde önce işletme sahibi, daha sonra Turizm Bakanı, ardından Başbakan en son olarak da Cumhurbaşkanı konuşur. Ancak haber yazılırken Cumhurbaşkanı'nın konuşması ön planda yer alır. Haber eğer olayların oluş sırasına (kronolojik sıra) göre yazılmamışsa haber kurgusunda yer alma protokolün konuşma sırasının tersine bir sıra izler.

Habere konu olan protokol mensupları konuşma yapmış ve sözleri haberde yer almışsa o kişiler için haberin geri kalan bölümünde törende ya da toplantıda “hazır bulunanlar” ifadesi kullanılır. Zira konuşması haberin içeriğinde yer aldığından, orada bulunduğu anlaşılmıştır, tekrarlamak gereksizdir. Ancak törene veya toplantıya katılıp da konuşma yapmayanların isimleri haberde yine protokol sırasına göre yer almalıdır.

Unvanlar konusunda da belirtildiği gibi haberde adı geçen ve protokole mensup olan kişilerin isimleri eğer askerî ya da akademik unvana sahiplerse unvanlarıyla birlikte verilmelidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Sınıf arkadaşlarınızla grup oluşturarak aşağıdaki işlem basamaklarını uygulayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Sınıfta gruplar oluşturarak farklı içerikteki eylem ve söylem haberlerinin gövdelerini inceleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ İncelemeye başlamadan önce öğrenme faaliyetinin ilgili bölümünü tekrar ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Yakın çevrenizde yaşanan ya da kurguladığınız haber niteliğindeki bir olayla ilgili bilgileri toplayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Olayın tüm boyutlarını yansıtan bilgileri eksiksiz olarak not ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Topladığınız bilgileri öncelik ve önem sırasına göre düzenleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Öğrenme faaliyetinde haber kurgusu bölümünü tekrar inceledikten sonra not ettiğiniz bilgileri kurgulayınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Önem ve öncelik sırasına göre düzenlediğiniz bilgilerle haber gövdesi yazınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Haberin gövdesini yazarken bilgileri önem derecesine göre açık, sade ve anlaşılır bir dille aktarmaya özen gösteriniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sınıf ortamında yazdığınız haberlerin içeriğine göre eylem ve söylem haberlerini sınıflandırarak farklı yönlerini belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Eylem ve söylem haberlerinin yazımındaki farklılıkları not ediniz ve diğer uygulamalarınızda bu bilgilerden yararlanınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Ulusal bayramlarımızdan birine ilişkin bir haber yazarak protokole ilişkin bilgileri ayrıntılı bir biçimde kurgulayınız. Örneğin 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın haberini bir gazete için yazdığınızı varsayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Protokol haberlerinde başarılı olmak istiyorsanız, protokolü oluşturan kişilerin unvanlarının yanı sıra, isimlerini de bilmeniz gerekmektedir. Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Başbakan, TBMM Başkanı, bulunduğumuz ilin Vali'si, Belediye Başkanı gibi kişilerin isimlerini öğrenmek için ilgi ve merak duymalısınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Sınıfta gruplar oluşturarak farklı içerikteki eylem ve söylem haberlerinin gövdelerini incelediniz mi?		
2. Yakın çevrenizde yaşanan ya da kurguladığınız haber niteliğindeki bir olayla ilgili bilgileri topladınız mı?		
3. Topladığınız bilgileri öncelik ve önem sırasına göre düzenlediniz mi?		
4. Önem ve öncelik sırasına göre düzenlediğiniz bilgilerle haber gövdesi yazdınız mı?		
5. Sınıf ortamında yazdığınız haberlerin içeriğine göre eylem ve söylem haberlerini sınıflandırarak, farklı yönlerini belirlediniz mi?		
6. Ulusal bayramlarımızdan birine ilişkin bir haber yazarak protokole ilişkin bilgileri ayrıntılı bir biçimde kurguladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınızı “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Haberi oluşturan paragraflar kaç cümleden oluşması durumunda haber daha rahat okunmaktadır?
A) 2-3
B) 7-8
C) 4-5
D) 9-10
2. Haber kurgusu yapılırken en önemli iki soru hangileridir?
A) Neden ve kim
B) Kim ve ne
C) Ne ve neden
D) Nasıl ve kim
3. Haberin kurgulanması konusunda aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
A) Konuyla ilgili tüm bilgiler aktarılmalıdır.
B) Tartışmalı konularda tarafların görüşleri bildirilmelidir.
C) Gerçek oldukları ileri sürülen açıklamalara yer verilmelidir.
D) Haberde dikkat çekiciliği sağlamak tek ve en önemli amaç olmalıdır.
4. Başbakan'ın bir törende yaptığı konuşmanın yankılarının yer aldığı haber nasıl isimlendirilebilir?
A) Söylem haberi
B) Renkli haber
C) Eylem haberi
D) Magazin haberi
5. Protokol kurallarına göre bir tören haberinde en önce kimin ismine yer verilmelidir?
A) Başbakan
B) Genel Kurmay Başkanı
C) Meclis Başkanı
D) Anayasa Mahkemesi Başkanı
6. Habere konu olan protokol mensupları konuşma yapmış ve sözleri haberde yer almışsa o kişiler için haberin geri kalan bölümünde hangi ifade kullanılır?
A) Soyadları
B) Unvanları
C) Hazır bulunanlar
D) Saygıdeğer katılımcılar

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Haber başlığı yazabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Gazete ve dergilerden kestiğiniz haberleri sınıfa getirerek arkadaşlarınızla haber başlıklarını inceleyiniz.
- Haber başlık kompozisyonlarını inceleyerek en çok hangi başlık türlerinin kullanıldığını tespit ediniz.
- İlginizi çeken haber başlıklarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız ve neden başarılı olduklarını aranızda tartışınız.
- Aynı olayla ilgili farklı gazetelerde yayımlanan haberleri başlık kompozisyonu açısından inceleyerek başarılı bulduklarınızı sınıf panosuna asınız.

4. HABER BAŞLIKLARI

Başlık, haberin birkaç kelimedenden oluşan ve çoğunlukla bir yargı bildiren kısa bir özetidir. Bir gazete ya da dergi haberi söz konusu olduğunda ilk dikkati çeken unsur haberin başlığıdır. Birçok okuyucu, gazetenin tamamını okumak yerine yalnızca başlıklarını okuyarak haberle ilgili genel bir bilgi edinmektedir. Başlıkların, haber metinleri gibi yazınsal bir boyutu vardır.

Haber başlıkları, haberi yazan muhabir tarafından önerilse bile, gazetenin yönetim kadrosuyla sayfa tasarımcısının yönlendirmeleri doğrultusunda biçimlenir. Bu yüzden haber başlıklarının verilmesi, gazetede ayrı bir çalışma gerektirmektedir. Bir haberde yer alan başlık kompozisyonu ve ara başlıklar, o gazetenin kimliğini belirleyen en önemli öğeler arasındadır. Başlıklar, gazeteler için kimi zaman övgü, kimi zaman da eleştiri nedeni olmaktadır.

Haber başlıklar nadiren büyük harflerle yazılır. Konu başlığı biçiminde, her sözcüğün ilk harfinin büyük şekilde yazıldığı haber başlıkları da doğru değildir.

Haber başlıklarında dikkat edilmesi gereken bazı ilkeler vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- Haberin özetini içermelidir.
- Haberin unsurlarını yansıtmalıdır.
- Kısa ve anlaşılır olmalıdır.
- Okurun dikkatini çekmelidir.
- Haber metniyle çelişmemelidir.
- Abartılı olmamalıdır.
- Çoklu okumaya yol açmamalıdır.
- İmalı anlamlar içermemelidir.
- Yorum içermemelidir.

Haberlerde başlık kompozisyonunu oluşturan beş temel öge vardır. Ancak bu beş temel ögenin tamamı, her haberde yer almayabilir. Özellikle geniş içerikli haberlerde birlikte kullanılan bu ögeler üst başlık, ana başlık, alt başlık, spot ve ara başlık olarak sıralanabilir.

4.1. Üst Başlık

Ana başlığın üstünde ya da satır boşluklarına göre sağ ve sol yanında yer alan başlığa üst başlık denilir. Üst başlıklar genellikle ana başlığı tamamlayan, açıklayan ve 5-10 sözcükten oluşan cümlelerdir. Üst başlık çoğunlukla ince, zayıf ya da dişi karakterli harflerle dizilir. Punto büyüklüğü olarak ana başlığın üçte biri oranına yakın olmalıdır.

4.2. Ana Başlık

Her haber metninin bir başlığı olmalıdır. Haber metninin üstünde yer alan en önemli ve mutlaka bulunması gereken başlığa ana başlık denilir. Haber başlık kompozisyonunda yer alan diğer başlıklar olmasa bile her haberde ana başlık bulunur.

Ana başlık haberin okuyucu tarafından fark edilip okunmasını sağlayan en önemli unsurdur. Bu nedenle ana başlık yazılırken çok özenli olunması gerekmektedir. Kalıplaşmış ve rutin ifadeler yerine göze çarpan, dikkat çekici, haberi okutacak başlıkların seçilmesi gerekir. Bu nedenle haber başlıkları, çoğunlukla haberi yazan muhabir tarafından değil, yazı işleri yöneticileri tarafından haberin içerisindeki önemli ve dikkat çeken unsurlar ön plana çıkarılarak hazırlanır.

Ana başlık tam bir cümle yapısında değildir. Genellikle 3-5 sözcükten oluşan eksilteli cümle biçiminde yazılır. Ana başlık sayfa düzenine göre bazen bir bazen de iki ya da üç satır olarak yazılabilir. Ana başlığın puntosu yerleştiği sütuna ve sayfadaki boşluğa göre ayarlanır. Genellikle kalın görünüşlü harflerden oluşan ana başlıklar daima üst ve alt başlıktan büyük puntoludur.

4.3. Alt Başlık

Alt başlık; ana başlığın altında yer alan, başlığı açıklayan özellikte, tam bir cümle yapısında olan haber yazısıdır. Ana ve üst başlığa göre daha küçük puntolu harflerle dizilir. Seçilen karakterler genellikle basık ve koyu renkli karakterlerdir. Bir haberde ana başlık mutlaka kullanılırken üst ve alt başlık kullanılmayabilir ya da bunlardan yalnızca biri tercih edilebilir. Üst ve alt başlığın birlikte kullanıldığı haber sayısı oldukça azdır ve genellikle manşet haberlerle birlikte üst ya da alt başlığın biri kullanılmaktadır.

4.4. Spot Başlık

Haberin içeriğindeki önemli ayrıntıları başlık kompozisyonu içinde sergilemek için spot başlık kullanılır. Spotlar haberi özetleyen kısa cümlelerdir. Bu nedenle spotlara “haber kesiti” de denilmektedir. Spot, genellikle haberin 15-20 sözcükle özetlendiği ya da haberin ana temasının anlatıldığı bölümdür. Spot, haber metninden biraz daha büyük harflerle dizilir. Genellikle başlıktan ya da eğer varsa alt başlıktan sonra kullanılır. Spot kimi zaman başlık yanlarına, başlık üst boşluklarına da yerleştirilebilir.

Okuyucu, haberin okunmaya değer olup olmadığına çoğu zaman spotu okuduktan sonra karar verir. Spotta yer alan bilgiler haber metninde ayrıntılı olarak ele alınır. Spot birçok haberde yer alan bir başlık çeşidi olarak haberle ilgili özet bilgi verir ve okuyucunun zaman kazanmasını sağlar.

Spot tasarımında spotun sayfada kapladığı yerin yüksekliğinin, ait olduğu başlıktan daha fazla olmamasına dikkat edilmelidir.

4.5. Ara Başlık

Haber metninin içinde yer alan ve okunacak paragrafları tamamlayan, haber metninden büyük puntoyla yazılmış başlıklara ara başlık denir. Ara başlık bir haber paragrafını 3-5 sözcükle tanımlayan, genellikle tam bir cümle özelliği taşımayan, haber metinlerini bölümlere ayırarak daha rahat okunmasını sağlayan yardımcı bir başlık türüdür. Ara başlık metin içinde yer aldığından diğer başlıklara yakın olarak tasarlanmaz. Bir haber metninde, ara başlık kullanılmasının amacı metin içindeki bölümleri okuyucuya göstermek, okuyucunun özellikle uzun metinler içinde aradığını bulmasını sağlamak, haberdeki farklı unsurları birbirinden ayırarak okura sunmaktır.

Ara başlıklar ayrıca, uzun metinlerin tekdüzeliğini ortadan kaldıran, okura rahat okuyabilme fırsatı veren, haberdeki farklı konular arasında geçişi sağlayan ve sayfa düzenine hareketlilik getiren unsurlardır.

Fotoğraf 4.1: Haber başlıklarından örnekler

UYGULAMA FAALİYETİ

Sınıf arkadaşlarınızla birlikte gruplar oluşturarak aşağıdaki işlem basamaklarını uygulayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Sınıfta gruplar oluşturarak farklı içerikteki eylem ve söylem haberlerinin gövdelerini inceleyiniz.	➤ İncelemeye başlamadan önce öğrenme faaliyetinin ilgili bölümünü tekrar ediniz.
➤ Yakın çevrenizde yaşanan ya da kurguladığınız haber niteliğindeki bir olayla ilgili bilgileri toplayınız.	➤ Olayın tüm boyutlarını yansıtan bilgileri eksiksiz olarak not ediniz.
➤ Topladığınız bilgileri öncelik ve önem sırasına göre düzenleyiniz.	➤ Öğrenme faaliyetinde haber kurgusu bölümünü tekrar inceledikten sonra not ettiğiniz bilgileri kurgulayınız.
➤ Önem ve öncelik sırasına göre düzenlediğiniz bilgilerle haber gövdesi yazınız.	➤ Haberin gövdesini yazarken bilgileri önem derecesine göre açık, sade ve anlaşılır bir dille aktarmaya özen gösteriniz.
➤ Sınıf ortamında yazdığınız haberlerin içeriğine göre eylem ve söylem haberlerini sınıflandırarak, farklı yönlerini belirleyiniz.	➤ Eylem ve söylem haberlerinin yazımındaki farklılıkları not ediniz ve diğer uygulamalarınızda bu bilgilerden yararlanınız.
➤ Ulusal bayramlarımızdan birine ilişkin bir haber yazarak protokole ilişkin bilgileri ayrıntılı bir biçimde kurgulayınız. Örneğin 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın haberini bir gazete için yazdığınızı varsayınız.	➤ Protokol haberlerinde başarılı olmak istiyorsanız, protokolü oluşturan kişilerin unvanlarının yanı sıra, isimlerini de bilmeniz gerekmektedir. Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Başbakan, TBMM Başkanı, bulunduğumuz ilin Vali'si, Belediye Başkanı gibi kişilerin isimlerini öğrenmek için ilgi ve merak duymalısınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanmadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Sınıfta gruplar oluşturarak farklı içerikteki eylem ve söylem haberlerinin gövdelerini incelediniz mi?		
2. Yakın çevrenizde yaşanan ya da kurguladığınız haber niteliğindeki bir olayla ilgili bilgileri topladınız mı?		
3. Topladığınız bilgileri öncelik ve önem sırasına göre düzenlediniz mi?		
4. Önem ve öncelik sırasına göre düzenlediğiniz bilgilerle haber gövdesi yazdınız mı?		
5. Sınıf ortamında yazdığınız haberlerin içeriğine göre eylem ve söylem haberlerini sınıflandırarak, farklı yönlerini belirlediniz mi?		
6. Ulusal bayramlarımızdan birine ilişkin bir haber yazarak protokole ilişkin bilgileri ayrıntılı bir biçimde kurguladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup doğru seçeneği işaretleyiniz.

- Haber metninin içinde yer alan ve okunacak paragrafları tanımlayan, haber metninden büyük puntuyla yazılmış başlıklara ne denir?
A) Ana başlık
B) Spot
C) Ara başlık
D) Üst başlık
- Haber başlıklarıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) Ara başlıklar ayrıca, uzun metinlerin tekdüzeliğini ortadan kaldıran, okura rahat okuyabilme fırsatı veren, haberdeki farklı konular arasında geçişi sağlayan ve sayfa düzenine hareketlilik getiren unsurlardır.
B) Spotta yer alan bilgilere haber metninde ayrıca yer verilmez.
C) Başlıklarda seçilen karakterler genellikle geniş ve açık renkli karakterlerdir.
D) Üst başlık, punto büyüklüğü olarak ana başlığın üçte biri oranına yakın olmalıdır.
- Haberin, genellikle 15-20 sözcükle özetlendiği ve ana temasının anlatıldığı bölüm aşağıdakilerden hangisidir?
A) Alt başlık
B) Spot
C) Üst başlık
D) Ara başlık
- Kimi zaman başlık yanlarına, başlık üst boşluklarına da yerleştirilen başlık türü hangisidir?
A) Alt başlık
B) Üst başlık
C) Spot
D) Hepsi
- Haberin okuyucu tarafından fark edilip okunmasını sağlayan en önemli başlık aşağıdakilerden hangisidir?
A) Alt başlık
B) Spot
C) Üst başlık
D) Ana başlık
- Haberlerde başlık kompozisyonunu oluşturan kaç tane temel öge vardır?
A) 3
B) 6
C) 4
D) 5

7. Ana başlığın puntosu hangi kriterler göre ayarlanır?
A) Yerleştiği sütuna ve sayfadaki boşluğa
B) Üst başlığa göre
C) Gazetenin türüne göre
D) Harf katoloğuna göre
8. Genellikle ana başlığı tamamlayan, açıklayan ve 5-10 sözcükten oluşan, çoğunlukla ince, zayıf karakterli ya da dişi karakterli harflerle dizilen başlıklar aşağıdakilerden hangisidir?
A) Ara başlık
B) Üst başlık
C) Spot
D) Alt başlık
9. Üst başlığın, punto büyüklüğü ana başlığa oranıyla ne kadar olmalıdır.
A) 1/5
B) 1/7
C) 1/3
D) 1/2
10. Başlık kompozisyonunda diğer başlıklara en uzak olarak yer alan başlık hangisidir?
A) Ara başlık
B) Spot
C) Üst başlık
D) Alt başlık

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Haberde kullanılan tarih, bulunan yıl içindeyse..... haberde yer almaz.
2. Haberin daima üçünü şahıs olarak yazılması, haberde sağlayan etmenlerden biridir.
3. 2'den 999'a kadar olan sayılar haberde..... yazılır.
4. Alt başlık yazılırken seçilen karakterler genelliklekarakterlerdir.
5. Giriş yazımı açısından değişik teknikler vardır. Bunlar genel olarak
.....olarak sayılabilir.
6. Haberde adı geçen ve protokole mensup olan kişilerin isimleribirlikte verilmelidir.
7. Spotlarade denmektedir.
8. Haber dilinde, ad ve unvanların önlerine.....
..... gibi kelimeler getirilmez.
9.genellikle ana başlığı tamamlayan, açıklayan ve 5-10 sözcükten oluşan cümlelerdir.

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

10. () Haberde (0) sıfır ve (1) bir daima yazıyla yazılır.
11. () Haber dilinde, doğrudan anlatımda “belirtilmek”, “açıklanmak”, “bildirilmek”, “önerisinde bulunulmak”, “ileri sürülmek” fiillerinin kullanımı yaygındır.
12. () Di’li geçmiş zamanla başlayan bir haber metni miş’li geçmiş zamanla devam ederse, anlatımda bütünlük ögesi kurulmuş olur.
13. () Devlet protokolü “Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Devlet Bakanları, hizmet Bakanları, yüksek yargı organlarının başkanları vd.” olarak sıralanır.
14. () Belirli bir gün bildirmeyen gün ve ay adları küçük harfle yazılır.
15. () Bir haber girişi yazılırken giriş yazma tekniklerinden yalnızca biri kullanılabilir.

16. () Haber başlıkları, genellikle haberi yazan muhabir tarafından yazılır.
17. () Haberin konusunu oluşturan etkinliklerde gerçekleştirilen konuşmalarda protokolde en önde gelenler, konuşma sırası olarak da en önde yer alırlar.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	B
2	D
3	D
4	A
5	C
6	C
7	A
8	D
9	C
10	B

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	A
2	C
3	B
4	B
5	A
6	D
7	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	D
3	B
4	D
5	A

ÖĞRENME FAALİYETİ-4'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	C
2.	B
3	B
4	C
5	D
6	D
7	A
8	B
9	C
10	A

MODÜL DEĞERLENDİRME'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Yıl rakamı
2	Kesinliği
3	Rakamla
4	Basık Ve Koyu Renkli
5	Flaş Giriş, Tek Olaylı Giriş, Çok Olaylı Giriş, Alıntılı Giriş, Yığma Giriş, Renkli Giriş, Sorulu giriş
6	Askeri Ya Da Akademik Unvana Sahiplerse Unvanlarıyla
7	Haber Kesiti
8	“Sayın” , “Saygıdeğer” , “Beyefendi” , “Hanımefendi” , “Bay” , “Bayan” “Değerli”
9	Üst Başlıklar
10	Doğru
11	Yanlış
12	Yanlış
13	Yanlış
14	Doğru
15	Yanlış
16	Yanlış
17	Yanlış

KAYNAKÇA

- AKSAN Doğan, **Türkçenin Gücü**, Ankara, 1993.
- AKSOY Ömer Asım, **Ana Yazım Kılavuzu**, İstanbul,1994.
- AKSOY Ömer Asım, **Dil Yanlışları**, İstanbul,1995.
- ASLAN Kemal, **Haberim Var**, İstanbul, 2003.
- ASLAN Kemal, **Haberin Yol Haritası**, İstanbul, 2002.
- BASIN SÖZLÜĞÜ, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, 1988.
- BÜLBÜL Rıdvan, **Genel Gazetecilik Bilgileri**,Ankara, 2000.
- BÜLBÜL Rıdvan, **Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar**, Ankara, 2001.
- DAĐLI Nevzat, **Gazete Yayımlama Teknikleri**, Ankara, 1995.
- GİRGIN Atilla, **Haber Yazma Teknikleri**, İstanbul, 1998.
- GİRGIN Atilla, **Haber Yazmak**, İstanbul, 2002.
- GÖKÇE Orhan, **İletişim Bilimine Giriş**, Ankara,1993.
- İNAL Ayşe, **Haberi Okumak**, Ankara, 1996.
- KOÇ Nurettin, **Yeni Dil Bilgisi**. İstanbul,1990.
- MUTLU Erol, **İletişim Sözlüğü**, Ankara, 1993.
- OSKAY, Ünsal, **İletişimin ABC'si**, İstanbul, 1994.
- ÖZKIRIMLI Atilla, **Dil ve Anlatım**, Ankara,1994.
- RİGEL Nurdođan, **İleti Tasarımında Haber**, İstanbul, 2000.
- TOKGÖZ Oya, **Temel Gazetecilik**, Ankara, 2003.
- TULGAR Ayçetin, **Haber Tekniği**, Ankara,1970.
- YALÇIN Şiar, **Doğru Türkçe**, İstanbul,1998.
- YÜKSEL Erkan, Halil İbrahim GÜRCAN, **Haber Toplama ve Yazma**, Konya, 2005.